

**Sosiaalialan amk -verkosto
T K I –päivä**

11.11.2010

Kirjauksia

Torstai 11.11.2010

1. Päivien avaus

Sakari Kainulainen avasi T K I –päivät ja Jorma Niemelä kävi tervehtimässä osallistujia. Sakari Kainulainen tarkasteli puheenvuorossaan seuraavia näkökulmia (esitys jaettiin osallistujille):

- Innovation Union
- Hyvinvointisektorin taloudellinen ja yhteiskunnallinen merkitys
- Ammattikorkeakoulujen osallisuus T K I –toiminnassa ja henkilötyövuosipanos T K I toimintaan (2010)
- Rahoituskanavat T K I –toimintaan ja sosiaali- ja terveystalouden erityisvastuualueet
- Tiedot tuottaminen ja tiedon tuottamisen tyypit
- Näkökulmia hyvinvointipolitiikka (professori Pauli Niemelän teoksen pohjalta)
- Ammattikorkeakoulujen T K I –toiminnan Kärjen hanke (esitykset vuoden 2010 loppuun mennessä, lisätietoja ammattikorkeakoulujen tutkimusvastaavilta)

2. Käytäntölähtöinen tutkimus ja sosiaalialan työ, Mahdollisuuksia ja haasteita (Erja Saarama ja Terhi Laine)

Näkökulmia esityksestä:

- *Sosiaalityön käytäntötutkimus* (mitä sosiaalityön käytäntötutkimus on)
- Sosiaalityön käytäntötutkimuksen *piirteitä*
 - Ongelmanasettelu liittyy sosiaalialan käytäntöihin
 - Tutkimusprosessia luonnehtii muutosorientoituneisuus
 - Tutkimustapa on interaktiivinen ja tutkimusprosessiin osallistuu useita tahoja
 - Tutkijan ja käytännön työntekijän roolit ovat limittäiset ja tutkija on sekä subjekti että objekti
 - Tiedon tuottaminen ja tiedon käyttöönotto on päällekkäistä
 - Tutkitaan mitä työssä ja vuorovaikutuksessa tapahtuu
 - Tiedon tuottaminen ja juurruttaminen
- Käytäntötutkimus on arvosidonnaista ja käytäntöön orientoitunutta
- *Tiedon ja käytännön suhde*
 - Tieto on jotakin, joka syntyy käytännön eli kokemuksen jälkeen, a posteriori
 - Eroaa siis lähtökohdasta, jonka mukaan on olemassa tietoa ennen kokemusta, a priori
 - Kysymys on siis empiirisen ja ei –empiirisen tiedon välisestä suhteesta ja tiedonmuodostuksesta
 - Abduktiivinen päättely välittäjänä
- *Tieteen tekemistä* määritteleviä tekijöitä
 - Perinteinen näkökulma: Tieto, teoria, ylempi, muuttumaton, turvallinen, varma

- Toinen näkökulma: käytännöt, taidot, alempi, tilannesidonnainen, vaarallinen, epävarma (Dewey (1999 (1929)))
 - Pohdintaa: Tiedon ja taidon välinen suhde
 - Voiko tarkastella siten, että taito on hiljaista tietoa ja tämän sanallistaminen on ”muuta/ teoreettista tietoa”
- *Pragmatismi*
 - Käsitteet ja ongelmat ovat käytäntöön kietoutuvia
 - Tieto on erottamattomassa yhteydessä käytäntöön
- *Käytäntö*
 - Käytäntö koostuu yksittäisistä ja ainutlaatuisista tilanteista
 - Epävarmuus on osa käytäntöä
- *Toiminta*
 - Ihmisen suhde maailmaan on aina toimintasuhde
 - Toiminta tutkimuskohteeksi
 - Toiminnalla on prosessiluonne
- *Pragmatismi – Käytäntölähtöisyys teoreettisesti*
 - Tavanmukainen toiminta, refleктоimattomat esioletukset
 - Kokemus – lingvistisen käänteiden jälkeen kokemuksen käsitteellistäminen vaatii kokemuksen nyansointia ja syvällistä ymmärrystä (Bernstein 2010, 129)
 - Kokemus:
 - Raaka todellisuus, pakottavuus, vastaansanomattomuus, kovat faktat
 - Kokemus on suurin opettajamme – yllätysten ja pettymysten kautta
 - Episteeminen auktoriteetti – refleктоitu tieto, merkitys
 - Tieto: *taattu vakuuttavuus*
- Mahdollisuudet ja haasteet
 - Mahdollisuudet: Monitoimijainen tiedontuotanto, bottom-up/ top-down, juurruttaminen opetuksen kautta
 - Haasteet: pirstaleisuus ja pistemäisyys (jääkö ”mikrotasolle”), yhteiskuntarakenteiden näkökulma, NPM

3. *Moniammatillisten käytäntöjen tutkiminen ja hyvien käytäntöjen juurtuminen* (Ilse Julkunen ja Åsa Rosengren)

Näkökulmia esityksestä (esitys jaettiin osallistujille):

- Matilda Wrede –instituutti
 - Mikä on
 - Mitä tehdään
 - Tärkeää dialogisuus
- Praksisareena
 - Mikä on
 - Mitä tehdään
 - Mm. hyvin käytäntöjen/ mallien tutkimus ja näiden juurtuminen
 - Mitä tehdään ja miten se muuttaa asioita, mitä tätä kyetään jäsentämään/ analysoimaan
 - Toimijatahot ja toimijat (toimija-areena)

- Toiminnan tavoitteet
- Toimintaideoiden kokoaminen yhteistyötahoilta
- Moniammatillisten toimintatapojen juurtuminen
 - Tutkimuksen kolme osaa: Dialogiset käytännöt ja läheisneuvonpidon sekä lastensuojelulain edellyttämien moniammatillisten asiantuntijaryhmien sekä yhteistyörakenteiden toiminnan käynnistäminen ja juurtuminen
- Pohdintaa:
 - Mitä on luottamus kohtaamisessa ja yhteistyösuhteissa
 - Kriittisen massan merkitys
 - Resurssit: opiskelijat resurssina, asiakkaat resurssina, käytännöt resurssina
 - Avoin ja kestävä innovaatio

4. Sosiaalialan amk –verkoston T K I –työryhmän ajankohtaiset kuulumiset (Teemu Rantanen)

Esityksen teemat (otteita esityksestä):

- T K I –työryhmän taustaa
 - Vaikuttamistyö, yhteinen vaikuttamisen intressi
 - T K –toiminta ensi vähemmällä huomiolla, läpimurto 2001 T K –päivillä Seinäjoella ja myöhemmin amk –laissa
 - Viimeaikoina sosiaalialan amk -verkoston T K –toiminta tapahtunut erityisesti hanketoimintana
- Sosiaalialan amk –verkoston T & K –strategian (2008) pääkohdat
 - Sosiaalisen näkökulma jää usein sivuun ammattikorkeakoulujen T K –toiminnassa, sosiaalisen näkyvissä pitäminen keskeistä myös T K –toiminnassa
 - Ammattikorkeakoulujen T K –toiminnassa korostuu työelämän kehittäminen
 - T K –toiminta kytkeytyy tiiviisti oppimiseen
 - T K –toiminnan keskeiset tavoitteet:
 - Hanketoiminnan edistäminen
 - Tiedonvälityksen parantaminen
 - Toimijakentän jäsentäminen
 - Julkaisutoiminta
 - Kansainvälinen T K -toiminta
- Verkoston yhteinen hanketoiminta
 - Kemi-Tornion koordinoima verkostohanke 2007 – 2010
 - Sosiaalialan AMK –osaaminen alan työkentillä hanke
 - Ilmestynyt 3 julkaisua, neljän julkaisu on valmistumassa
 - Sosiaalialan amk –toiminnan profiilin jäsentäminen (mm. koulutuksen kompetenssit, koulutuksen kansainvälinen vertaili)
 - Sohvi –hankevalmistelu (sosiaalisen hyvinvoinnin alueellisen jakautumiseen liittyvä hanke)
- T & K –työryhmän toiminta
 - Sosiaalialan amk –verkoston T & K -strategiaproessin käynnistäminen 2007
 - Sosiaalialan amk –verkoston T & K –toiminnan työryhmä perustettu 2008
 - Työryhmä on kohdentanut toimintaa sosiaalialan amk –verkoston T K –päivien vakiinnuttamiseen

- Pohdinta ammattikorkeakoulujen T & K –toiminnan suunnasta
 - T K –toiminta vakiintunut osaksi ammattikorkeakoulujen toimintaa
 - T K yhteyteen on tullut I (innovaatiotoiminta)
 - Mm. Toiminnassa korostuu kansainvälisyys ja innovatiivisuus työelämäläheisyyden ja kansalaislähtöisyyden ohella
 - Opiskelijoiden merkitys on keskeinen
 - Laadunarviointi korostuu
- Pohdintaa:
 - Mihin T K –toiminnassa pyritään
 - Mitä yhteiskunnallista päämäärää T K –toiminta palvelee

Työryhmä A

Sosiaalialan osaamiskeskukset ja sosiaalialan amk –verkosto

Mukana

Merja Salmi	Sosiaalitaito sosiaalialan osaamiskeskus
Mervi Nyman	Metropolia ammattikorkeakoulu
Tuula Saarnio	Laurea ammattikorkeakoulu
Hanna Inkeroinen	Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Pasi Kumpulainen	Satakunnan ammattikorkeakoulu
Arto Rautajoki	SonetBotnia sosiaalialan ammattikorkeakoulu
Jari Helminen	Diakonia-ammattikorkeakoulu

Taustaa (Merja Salmi, Arto Rautajoki)

Sosiaalialan osaamiskeskusten tehtävä: ”julkisten sosiaalipalvelujen kehittäminen” (tiivistyksen tiivistys).

Sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan vaikuttaa niiden organisoitumistapa (vrt. esim. omistaja-/ ylläpitäjäpohja: (1) kunnat, yritykset, III sektorin toimijat, yliopisto, koulutus-kuntayhtymät jne. omistajina/ ylläpitäjinä; (2) osake-yhtiö, yhdistys tms). Yhteistyöhön sosiaalialan osaamiskeskusten kanssa vaikuttavat myös maantieteelliset kysymykset.

Sosiaalialan osaamiskeskusten ja sosiaalialan ammattikorkeakoulujen **työryhmissä** tms. on ”ristiin jäsenyyksiä” (esim. amk:n edustaja sosiaalialan osaamiskeskuksen neuvotteukunnassa tms., ja sosiaalialan osaamiskeskuksen edustaja mukana ammattikorkeakoulun työelämän neuvottelukunnassa tms.; SonetBotniassa esimerkiksi ylismaakunnalliset kehittämistyöryhmät). Ammattikorkeakoulut ovat olleet mukana myös sosiaalialan osaamiskeskusten **strategiatyössä**.

Yhteistyö on usein **hankeyhteistyötä**. (Yhteistyö kohdentuu usein ns. ulkopuolisen rahoituksen saanneisiin hankkeisiin.)

Yhteistyö todentuu myös **harjoittelun** ja **opinnäytetöiden** sekä muiden selvitystehtävien (esimerkki: opiskelijoiden tekemä kartoitus vanhustyössä käytettävästä Sävelsirku toiminnasta; erilaisten prosessimallien rakentaminen) kautta.

Ammattikorkeakoulut ovat olleet mukana myös erilaisten **asiantuntijapäivien** ja **seminaarien** yms. **järjestelyissä**.

Haasteita yhteistyössä:

- Liikutaan **samojen hankerahoitusten hakijoina**. Johtaako tämä siihen, että partnerit eivät ole riittävän varhain yhteisissä suunnittelupöydissä (avoimuus, läpinäkyvyys; kilpailu).
- **Osallistujien ja toimijoiden saaminen mukaan** toimintoihin, mitkä eivät sisällä ulkopuolista rahoitusta.
- **Aikataulujen yhteensovittamisen** hankaluus. Kyetäänpö asiaa ennakoimaan niin varhain, kun ammattikorkeakouluilla on tarve.
- Miten kyetä **yhteisen oppimisen areenoita**, mitä eivät ole estämässä hallinto tai raha.
- **Työelämästä nousevien osaamistarpeiden** huomioiminen ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmissa (vrt. realistisen kuvan luominen), katseen luominen myös tulevaisuuteen.
- Yhteisten **opetusklirikoiden** tms. kehittäminen on nyt ajankohtaista.

Keskustelu

- Jos ei ole **yhteistä tehtäväksi antajaa** sosiaalialan ammattikorkeakoulutaholle ja sosiaalialan osaamiskeskukseksi, voi muodostua erillistä toimintaa strategia- ja toimintata-solla.
 - o Hetaanko tätä riittävästi yhdessä, jos yhteinen tehtäväksi antaja puuttuu.
- Mikä on sosiaalialan osaamiskeskusten ja sosiaalialan ammattikorkeakoulutahojen **yh-teinen ”tehtävä”**. (Tuleeko kartoittaa, mitä ovat ne ”varjoalueet”, mitkä eivät kuulu muil-le toimijoille ja mihin voidaan yhdessä ottaa hoidettavaksi.”
 - o Yhteistyön päiden avaaminen ja näissä yhdessä eteneminen.
- Miten muodostaa **yhteisille kokeiluille tahtotila ja mahdollisuus** (monien yhteistyöta-hojen yhteistyö ja tässä yhteisen toimintatahdon löytäminen on mahdollisuus).
 - o ”Pieniä, arkisia” yhteistyömahdollisuuksia siten, että näissä on eri toimijoita sekä opetuksen ja T K I –toiminnan näkökulmat.

Mihin muutos

- **Tulevaisuuden ennakointi**: yhteisten päänavausten ja näyn hakeminen löytäminen (yhteinen visiointi: millainen on suomi 15 – 20 vuoden kuluttua, miten palvelut järjeste-tään (esim. nuoret alkoholia käyttäneet + dementia), mitä osaamista tarvitaan jne.)

Käytännön toimenpiteitä

- o Sosiaalialan osaamiskeskusten ja sosiaalialan ammattikorkeakoulutahojen yh-teinen verkostopäivä tms. (ennakoinnin teema)

Ammattikorkeakoulun puolelta

- o Oppimistehtävät
- o Tulevaisuuden foorumit (yhteistyöpäivien yms. yhteydessä)
- o Opinnäytetyöt

- esimerkiksi lasten äänen kuuleminen ja heiltä ratkaisujen hakeminen
- **Pitkäkestoisen, kauaskantoinen yhteissuunnittelu:** Nykyiset yhteistyöelimet eivät välttämättä tue tätä toimintaa. Tulisi olla ”yhteisen keskustelun dialogisia foorumeja”.
- **Alueellisen tietotuotannon kehittäminen:** Alueellisen tiedon kokoamista tarvitaan toiminnan kehittämisen pohjaksi (paikallinen hyvinvointitieto); tarvitaan tietoa kontekstista, mihin palvelut kohdennetaan (vrt. asiantuntijätieto/ työntekijätieto, käyttäjätieto). Tarvitaan tiedon systemaattista analysointia ja sen tarkastelua, mitä tiedolle tehdään (vrt. mistä tieto kertoo, mihin tieto johtaa).
 - Tiedon kokoamisen liikkeelle ”mobilisointi”, tiedon systemaattinen kokoaminen ja sen analysointi
 - Esimerkki
 - Kartoituksella tms. kehittämiskohteita (vrt. kansalaisten kokema hyvinvointi)
 - Esiin nousseisiin kysymyksiin esimerkiksi ammattikorkeakouluopiskelijoiden opimistehtävien ja opinnäytetöiden suuntaaminen
 - Mistä paikallista hyvinvointitietoa tarvitaan
 - Lastensuojelun kysymykset ja nuoret (koskettanee kaikkia sosiaalialan osaamiskeskuksia)
 - Nuoret (opiskelu- ja työelämästä poissa olevat (ei sosiaalisen asiakkuutta)) => Kentälle kuulemaan nuoria (Keski-Uusimaa ja Varsinais-Suomi)
 - Monikulttuurisuus ja kotoutuminen (SonetBotnia ja Varsinais-Suomi (Raisio, Turku, Vaasa))

Työryhmä B

Sosiaalityön koulutuksen työelämälähtöisyys

Työryhmässä käytiin keskustelua yliopistojen sosiaalityön laitosten ja sosiaalialan ammattikorkeakoulujen yhteistyöstä.

Työryhmässä pohdittiin yhteistyömahdollisuuksia muun muassa metodiopetuksen järjestämisessä. Myös muita mahdollisuuksia löytynee.

Työryhmässä käytiin keskustelua siitä, että koulutusmaailman rakenteet muuttuvat kaiken aikaa, mikä haastaa yhteistyötä niin yliopistojen sosiaalityönlaitosten ja sosiaalialan ammattikorkeakoulutahojen kanssa kuin työelämätahojen kanssa.

Keskustelua oli käyty myös Sosnet verkoston ja sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston yhteistyön tiivistämisestä.

Työryhmä C

Sohvi hankkeen suunnittelu (paikallinen hyvinvointitieto)

Jatketaan työtä sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston T K –työryhmässä verkoston T K –toiminnan strategian pohjalta.

Sohvi –hankkeessa on tavoitteena mennä niiden ”indikaattoritietojen” taakse, mitkä ovat ”punaisella”. Hankeyhteistyöhön haetaan mukaan myös kuntia ammattikorkeakoulujen lisäksi.

Sohvi –hankkeesta pyritään tekemään jalostetumpi suunnittelupaperi 15.12.2010 mennessä.

Mahdollisena rahoituskanava on pidetty Tekesiä.

Sosiaalialan amk –verkoston puheenjohtaja kartoittaa 15.12.2010 jälkeen ja 15.1.2011 mennessä, mitkä ammattikorkeakoulut lähtevät mukaan hankkeeseen.

.....

Muuta

Sosiaalialan amk verkoston seuraavat

T K I päivät

10 – 11.11.2011

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa

Joensuussa